

STJEPAN BLAŽETIN
(Pečuh, Mađarska)

O Šokcima u mađarskim enciklopedijskim izdanjima

Sažetak: Rad ne želi odgovoriti na pitanje tko su Šokci, već nastoji pokazati na koji način mađarska enciklopedijska izdanja pišu o Šokcima, što naglašavaju u pojedinim natuknicama ili tekstovima. Razmatraju se neki od najznačajnijih enciklopedijskih izdanja nastalih na mađarskom jeziku od kraja XIX. do prvog desetljeća XXI. stoljeća. Takva su izdanja redovito namijenjena najširem krugu čitatelja pa odražavaju ideološka polazišta autora, autorskoga tima, uredništva, naručitelja, vladajućeg režima, jednom riječju vremena u kojem je izdanje nastalo. Ta djela istodobno svjedoče i o znanstvenim istraživanjima i postignutim rezultatima u određenim povijesnim razdobljima.

Ključne riječi: Šokci, enciklopedijsko izdanje, leksikon, natuknica

Uvod

Opće je mjesto da u stvaranju identiteta ključna uloga pripada razlikovanju sebe od drugoga. Čovjek je stoga uvijek opisivao svoga susjeda, zapažao i memorizirao razlike a time potvrđivao sebe. Sve se to odnosi i na etničke i nacionalne zajednice, na različite društvene grupe i slično. Slikom drugoga danas se pretežito bavi imagologija¹ koja se iskristalizirala kao posebna znanstvena disciplina tijekom '50-ih i '60-ih godina XX. stoljeća. Može biti posebno zanimljivo pogledati kako narodi, ili etničke zajednice opisuju jedni druge kada stoljećima žive jedni pored drugih. Tako stvorena slika je uvijek pogled izvana, koju niti jedna zajednica ne može iznutra sagledati na isti način. Može se dogoditi da ono što određena zajednica drži izuzetno važnim, za onoga koji je promatra sa strane uopće nije, a ono što ta zajednica drži marginalnim, rubnim za vanjskog će promatrača biti od posebne važnosti. U tom i takvom opisu zrcalit će se njihovo razmišljanje, a nerijetko i sud o datoj zajednici. S druge pak strane, u tome kako drugi razmišljaju o nama prepoznaje se njihov odnos prema nama, promjene toga odnosa koje su redovito uvjetovane različitim ideološkim, društveno-političkim i drugim promjenama tijekom vremena, pa onda to govori i o njima samima. Konkretno, kada je riječ o Šokcima, (Bunjevcima, ali i drugima) može se odmah ustvrditi da će se opis

¹ „Kritičko-analitički smjer koji se javlja u okviru znanosti o književnosti te se bavi interpretativnom analizom diskurzivnih konstrukcija i reprezentacija kolektivnih identiteta, poglavito etničkih i nacionalnih, ali i konfesionalnih, socijalnih i rodnih, odnosno fenomena alteriteta i alijeniteta.” (LEKSINON MD)

u enciklopedijskim izdanjima nastalim za vrijeme Austro-Ugarske Monarhije biti u mnogočemu drugačiji od opisa poslije raspada carstva ili u razdoblju poslije Drugoga svjetskoga rata.

Leksikoni, enciklopedije, enciklopedijska izdanja, rječnici

Izbor teme ovoga rada nameće i pitanje treba li se ograničiti na enciklopedije, leksikone, rječnike ili uzeti u obzir sve vrste leksikografskih i enciklopedijskih izdanja. Budući da su enciklopedije knjige koje donose „svestrani pregled općega ili posebnoga znanja sustavno obrađenog u natuknicama nanizanim po abecedi” (ŠONJE 2000), ili prema *Hrvatskoj enciklopediji* „djelo u kojem se, abecednim ili kakvim drugim metodičkim slijedom, okupljaju i sustavno obrađuju činjenice i spoznaje o svim ljudskim znanjima (opća enciklopedija) ili pak sva građa jedne znanosti, umjetnosti, područja (strukovna enciklopedija ili posebna enciklopedija)” (HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA: URL) one se čine najvažnijim izvorom za rad ovakvoga tipa. Isto tako, međutim, ne smijemo zaboraviti ni razna izdanja enciklopedijskoga karaktera, leksikone pa niti jednojezične rječnike jer čitatelji najčešće posežu upravo za njima, pa je stoga njihov utjecaj na formiranje javnoga mnijenja veći nego kod velikih enciklopedija. Pored svega toga tu je i nepregledna mreža interneta gdje se također nalaze razne enciklopedije, leksikoni, rječnici itd. koji nude raznorazne opise. Polje istraživanja može se dakle širiti u nedogled, ona neće nikad biti sveobuhvatna, ali svaki novi podatak može biti izričito zanimljiv i vrijedan.

Pregledane enciklopedije

Pallas nagy lexikona (Pallasov veliki leksikon), Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt, Budapest, 1893-1897. Prva velika, samostalna mađarska enciklopedija koja nije nastala na temelju prijevoda. Objavljena je između 1893. i 1897. godine u 16 svezaka. 1900. godine objavljena su dva dodatna sveska. Poslije toga bilo je brojnih ponovljenih izdanja, danas je enciklopedija dostupna i u digitaliziranom obliku.

Révai nagy lexikona (Revaijev veliki leksikon). Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság, Budapest, 1911-1927. Révaijeva enciklopedija zapravo je prerađena i dopunjena enciklopedija *Pallas*. Izašla je između 1911. i 1927. godine u dvadeset svezaka a 1935. je objelodanjen jedan dopunski svezak. Nakon demokratskih promjena, između 1989. i 1998. izašlo je reprint izdanje ove enciklopedije a danas je dostupna i u digitaliziranom obliku.

Új idők lexikona (Leksikon novoga doba). Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt., Budapest, 1936-1942. Leksikon spada među najznačajnije mađarske nakladničke pothvate između dva svjetska rata. U šest godina, između 1936. i 1942. objavljeno je 24 sveska na više od šest tisuća stranica.

Új magyar lexikon (Novi mađarski leksikon). Akadémiai Kiadó, Budapest, 1961-1972. Ova je enciklopedija objavljena nakon Drugoga svjetskoga rata u osam svezaka i nastala je u duhu vladjuće komunističke ideologije.

Britannica Hungarica világenciklopédia (Britannica Hungarica svjetski leksikon), Magyar Világ Kiadó Kft., Budapest, 1994–2001. Mađarska redakcija *Enciklopedije Britannice* koja je izašla između 1994. i 2001. u 18 svezaka. Nakon toga je 2007. objelodanjen prvi a 2009. i drugi dopunski svezak. Enciklopedija se neprestano obogaćuje i proširuje, ali sad već u online verziji a do novih natuknica putem interneta može doći svaki registrirani korisnik.

Magyar nagylexikon (Veliki mađarski leksikon). Akadémiai Kiadó, Magyar Nagylexikon Kiadó Rt., Budapest, 1993–2004. Ova je enciklopedija u 19 svezaka dovršena 2004. godine. Urednici smatraju posljednjom enciklopedijom na mađarskom jeziku koja je objelodanjna u obliku knjige.

Natuknice

Budući da su pregledana izdanja osim enciklopedijskog izdanja *Austro-Ugarska Monarhija u riječi i slici* enciklopedije (leksikoni), organizirani prema natuknicama u abecednom redu, u ovom će se poglavlju usporediti natuknice s obzirom na obim, strukturu i opis.

Obim natuknice

Najduža i najiscrpnija je natuknica u enciklopediji *Pallas*(510 riječi, 3254 karaktera), slijedi *Révai*(255 riječi, 1661 karaktera), zatim *Britannica Hungarica*(166 riječi, 1178 karaktera), *Uj idők lexikona* (61 riječ, 399 karaktera), *Új magyar lexikon*(59 riječi, 419 karaktera) te *Magyar Nagylexikon*(30 riječi i 227 karaktera). Natuknica o Šokcima je najkraća upravo u najnovijoj mađarskoj enciklopediji (*Magyar nagylexikon*) koja je nastala nakon demokratskih promjena. Toliko podataka, koliko stane u 30 riječi donose još i najmanji mađarski priručni leksikoni kao što su na primjer *Officina egyetemes lexikon* (1994.) ili *Általános kislexikon* (2005.). Istodobno, enciklopedija *Britannica Hungarica*, koja izlazi skoro u istom vremenskom razdoblju, donosi sasvim korektan i svakako puno iscrpniji opis (166 riječi). Valja napomenuti i činjenicu da je natuknicu „Šokci” u enciklopediju unijela mađarska redakcija. Slična je situacija i s ostalim natuknicama koji se vezuju uz Hrvate u Mađarskoj.

Osnovna struktura natuknice

Sve natuknice, pa i one najkraće donose tri podatka o Šokcima: a) prostor s kojeg su se doselili, b) vrijeme doseljavanja i c) njihovu rasprostranjenost. Sve enciklopedije navode da su se Šokci doselili iz Bosne i Hercegovine, starije enciklopedije (*Pallas* i *Révai*) navode još i Dalmaciju. U nekim se enciklopedijama razlikuje Bosna i Hercegovina. (*Pallas*: Bosznia és Hercegovina, Dalmácia; *Révai*: Bosznia, Hercegovina v. Dalmácia; *Új magyar lexikon*: Bosznia-Hercegovina; *Britannica Hungarica*: Bosznia és Hercegovina; *Magyar nagylexikon*: Boszniából és Hercegovinából). Jedna enciklopedija, *Uj idők lexikona* navodi da Šokci potječu od zapadnobosanskih doseljenika. Za vrijeme doseljavanja najčešće se određuje XVI. i XVII. stoljeće, ali se u enciklopediji

Britanica Hungarica navodi i podatak da su Šokce u XVIII. stoljeću organizirano doseljavali na ova područja.

O rasprostranjenosti Šokaca u enciklopedijama nastalim do raspada Austro-Ugarske Monarhije navode se nazivi povijesnih ugarskih županija (*Pallas* i *Révai*: Baranjska, Bačko-bodroška i Torontalska županija). Međutim, ni *Pallas* ni *Révai* ne spominju da na području Požeške, Virovitičke i Srijemske županije također žive Šokci. Budući da su te županije u doba nastanka ovih enciklopedija bile dio Trojedne Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije u natuknicama posvećenim ovim županijama pri opisu etničkoga sastava stanovništva ne navode se pojedine hrvatske subetničke skupine već „samo” zbirni etnonim Hrvati te drugi narodi kao što su Mađari, Nijemci, Srbi i drugi.² U natuknici o Šokcima enciklopedija *Új idők lexikona* rasprostranjenost Šokaca opisuje ovako: „Nastanjuju pretežito prostore pored Dunava, u Baranji oko Dalja, Topolja, Branjinog Vrha i Mohača; u Bačkoj pored Bača, Bođana i Vajske a u Banatu oko Rekaša.”³

Enciklopedije nastale nakon Drugoga svjetskoga rata o Šokcima govore najčešće samo unutar današnjih državnih granica i koriste suvremene geografske nazive: Baranja, Bačka i Slavonija. *Új magyar lexikon* i *Magyar nagylexikon* navode samo ona područja na kojima u današnjoj Mađarskoj žive Šokci, to su dvije županije: Baranjska i Bačko-kiškunska županija. Zanimljivo je da *Magyar nagylexikon* u natuknici o Šokcima posebno ističe Santovo (Hercegszántó) kao „znamenito naselje Šokaca u mađarskom dijelu Bačke”⁴ a *Új idők lexikona* navodi i jedno naselje karaševskih Hrvata, Rekaš u Banatu, u današnjoj Rumunjskoj.

Razlike u opisu i pristupu

O vjeri Šokaca podatak donose enciklopedije *Pallas*, *Révai* i *Új magyar lexikon* te naglašavaju da su Šokci bez iznimke rimokatoličke vjere.

O broju šokačke populacije samo enciklopedija *Pallas* donosi podatak. Njihov se broj procjenjuje na 15 do 20 tisuća, no već je spomenuto da je ovdje riječ samo o trima povijesnim ugarskim županijama (Baranjska, Bačko-bodroška i Torontalska županija) bez Trojedne Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Govoreći o Šokcima, osim *Új magyar lexikona* u svim se natuknicama spominju i Bunjevci. Starije enciklopedije, *Pallas* i *Révai* naglašavaju da se Šokci i antropološki i etnografski sasvim razlikuju od Bunjevaca, dok

² Vidi na primjer natuknice „Pozsega”, „Verőce”, „Szerém”, „Horvát-Szlavónország” u enciklopediji *Pallas nagy lexikona*.

³ „Főleg a Duna mentén csoportosulnak, Baranyában Dáljok, Izsép, Baranyavár, Mohács körül, Bácskában Bács, Bogyán és Vajsza körül, Bánátban Békáson.” (UJ IDŐK)

⁴ „A Bácska magyarországi részén nevezetes településük Hercegszántó.” (MAGYAR NAGYL)

Britannica Hungarica navodi kako se Šokci tek u nekoliko etnografskih obilježja odvajaju od njih.

Vjerojatno u skladu s tadašnjim tendencijama, enciklopedije *Pallas* i *Révai*, posebice prvi, donose dosta iscrpan antropološki opis (lice, kosa, oblik nosa, oči, zubi, vrat, grudni koš, ruke, noge itd.). „Djevojke su im lijepe kao u priči, jedva se pokoja ružna može vidjeti među njima, ali tim više među ženama, koje u tridesetoj godini izgledaju kao stare babe.“⁵

I opet u skladu s tendencijama XX. stoljeća podatke o gospodarstvu Šokaca donose enciklopedije *Új magyar lexikon* i *Britannica Hungarica*. Naglašavaju da su se Šokci tradicionalno bavili stočarstvom (govedarstvo), ribarstvom i šumarstvom, a od XIX. stoljeća zemljoradnjom.

Pallas, *Révai* i *Britannica Hungarica*, a naročito prve dvije enciklopedije donose dosta detaljan i opširan opis šokačke kuće, načina stanovanja, nošnje i običaja. Ističe se kako su Šokci živjeli u patrijarhalnim zadrugama čemu su prilagodili i svoje kuće. Naglašavaju bogatstvo šokačke narodne nošnje: „Njihova je odjeća možda u cijeloj državi najupadljivija, s pravom ih zovu 'mađarskim indijancima'“⁶. Navode se i neki karakteristični elementi tradicijske kulture. *Pallas* i *Révai* karakterističan ples kolo i dodolske običaje, dok *Britannica Hungarica* ističe pokladne običaje (ophod bušara), kraljice i koleda.

O jeziku Šokaca govori samo *Britannica Hungarica* i određuje kao „ikavsko narječje hrvatskog jezika.“⁷

Magyar nagylexikon te *Britannica Hungarica* Šokce određuju kao hrvatsku etničku skupinu, dok *Pallas*, *Révai* i *Új magyar lexikon* govore o južnoslavenskoj etničkoj skupini rimokatoličke vjere.

No, mogu se pronaći i pomalo bizarne situacije kao što je to slučaj s *Új magyar lexikonom* gdje pod natuknicom Šokci stoji, kako je zanimljiv njihov paradvni običaj, ophod bušara (busójárás) u vrijeme poklada, a pod natuknicom buše, bušari (mađ. busó) između ostalog stoji i sljedeće: „lik mohačkih Srba (Šokaca) u pokladnim igrama“ (ÚJ MAGYAR). I ovaj primjer pokazuje kako uredništva i najnovijih enciklopedija nemaju dovoljno jasnu sliku o Šokcima (Hrvatima) i drugim južnim Slavenima u Mađarskoj.

Austro-Ugarska Monarhija u riječi i slici

Krajem XIX. stoljeća princ Rudolf Habsburg pokreće vjerojatno jedan od najvećih nakladničkih projekata Austro-Ugarske Monarhije, enciklopedijsko izdanje *Austro-Ugarska Monarhija u riječi i slici*. Djelo je bilo namijenjeno

⁵ „Leányaik közmondásos szépségűek, csúnyát köztük igazán nem látni, annál többet az asszonyok közt, akik 30 éves korukban valódi vénasszony számba mennek.” (PALLAS)

⁶ „Ruházatuk talán az egész országban a legfeltűnőbb, 'a magyarországi indusok' elnevezés joggal illeti meg őket.” (PALLAS)

⁷ „nyelvük a horvát í-zó nyelvjárása” (BRITANNICA)

širokoj publici pa je i pisano u popularnom stilu. Pored znanstveno-popularnih ciljeva i želje za informiranjem javnosti imalo je i neskrivene propagandističke namjere. Izdanje koje je nastalo na prijelazu iz XIX. u XX. stoljeće trebalo je pokazati uspjehe, razvoj i rezultate postnagodbenjačkog razdoblja, pomoći u izgrađivanju i jačanju svijesti austrougarskih građana o pripadanju istoj državi, pokazati jedinstvo mnogonacionalnog i višejezičnog carstva, izraziti i jačati imperijalnu svijest a time služiti interesima vladajuće elite i njezine ideologije. Na seriji su radila paralelno dva uređivačka odbora. Njemačka je verzija objavljena pod naslovom *Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild* u dvadesetčetiri toma a mađarska verzija pod naslovom *Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képből* u dvadesetjednom tomu. Prvi, uvodni tom mađarske inačice je objelodanjen 1886. a posljednji koji prikazuje Hrvatsku i Slavoniju 1901. Prema već ustaljenom redosljedu sličnih izdanja nastalih u žanru tzv. „sustavnog državopisa“⁸ nakon uvodnog toma slijede tomovi koji su posvećeni pojedinim upravnim (teritorijalnim) jedinicama Austro-Ugarske Monarhije. Pojedine austrougarske provincije opisuju se geografski, povijesno, demografski; opisuje se lokalno stanovništvo, njegov nacionalni sastav, duhovna i materijalna kultura, gospodarstvo, književnost, umjetnost, folklor itd. uz mnogobrojne ilustracije. Pozornost je posvećena i mnogobrojnim narodima i etničkim zajednicama Austro-Ugarske Monarhije. O Hrvatima govori se u nekoliko tomova. Osmi je tom naslovljen *Austrijsko primorje i Dalmacija* (1892.); deveti *Budimpešta i Fiume* (1893.); devetnaesti *Bosna i Hercegovina* (1901.) te dvadesetprvi *Hrvatska i Slavonija* (1901.). Osim ovih, o Hrvatima se govori i u nekima od sedam tomova posvećenih Ugarskoj (zemljama krune Svetoga Stjepana) koji se tu nazivaju različitim etnonimima kao što su na primjer Šokci ili Bunjevci.

Sedmi tom (Velika mađarska nizina)⁹ koji je uredio Ferencz Badics (1854.–1939.) govori između ostaloga i o Bačko-bodroškoj županiji. U poglavlju *Bačka*¹⁰ opisana je kratka povijest, gospodarstvo, demografska slika, naselja itd. toga područja. Navodi se da Šokci žive pored gornjeg toka Dunava, objašnjava se podrijetlo etnonima Šokac, opisuje se način njihova života, nošnja, običaji. Naglašava se da žive u kućnim zadrugama, žene ne rade na poljima već samo oko kuće u kojima je nerijetko pet-šest tkalačkih stanova. Često ih uspoređuju s Bunjevcima: „Šokci su kao i Bunjevci dobro razvijeni, često jaki ljudi, među ženama se nalaze upečatljive ljepotice, ali čudna nošnja

⁸ U drugoj polovici XIX. stoljeća nastaje niz enciklopedijskih izdanja koje mađarska književna historiografija svrstava u poseban „žanr“ i naziva ih različito: „hon és államismereti irodalom“ (opis domovine i države), „népismeret“ (narodopis), „országleírás“ (sustavni državopis). Pojam „sustavni državopis“ pojavljuje se u *Hrvatskoj enciklopediji* Mate Ujevića u natuknici o Hermannu Couringu (1606.–1681.) profesoru filozofije, ali s ponešto drugim sadržajem.

⁹ Az alföld (AZ OSZTRÁK-MAGYAR)

¹⁰ A Bácska (AZ OSZTRÁK-MAGYAR)

ne naglašava njihov izgled. I oni se vole rano ženiti, ako je moguće prije vojske. Odgoju djece posvećuju malo pozornosti. Čim dijete (dečkić) malo naraste, pošalju ga s 3-4 ovce ili svinje u šumu pa školu baš ne vidi često. Stoga je među muškarcima malo pismenih, ali od žena skoro svaka zna pisati i čitati.“¹¹

Trinaesti tom (Zadunavlje)¹² koji je uredio Károly Eötvös (1842.–1916.) opisuje i Baranjsku županiju. U poglavlju *Meček i okolica*¹³ također se govori o Šokcima a posebna je pozornost posvećena Pečuhu kao najznačajnijem gradu toga kraja. O etničkom sastavu grada autor piše sljedeće: „Stanovništvo se u roku od 50 godina utrostručilo i danas je već 36.000, većina su rimokatolički Mađari, nešto je manje Nijemaca i Šokaca koje pečuškim jezikom nazivaju Bošnjacima. Veliki broj njihovih imena ukazuje na tursko podrijetlo.“¹⁴ Autor zapravo poistovjećuje Šokce i Bošnjake koji su se podjednako doselili iz Bosne. Istraživači danas odvajaju ove dvije subetničke skupine¹⁵. Uz mnogobrojne potvrde i dokumente i ovo izdanje dokazuje da je do kraja XIX. stoljeća u Pečuhu živjelo značajno hrvatsko stanovništvo.

Zaključak

Ovaj kratak rad tek želi ukazati na važnost ovih izvora koji s jedne strane mogu pružiti važne informacije o Hrvatima i hrvatskim subetničkim skupinama a s druge strane može se jasno iščitati odnos znanstvene javnosti, vladajuće elite pa i službene politike prema drugim narodima i nacionalnim manjinama u Kraljevini Ugarskoj, u Mađarskoj između dva svjetska rata, u socijalističkoj Mađarskoj te u vremenu nakon demokratskih promjena. Simptomatično je da se samo iznimno spominje neki od značajnih autora šokačkih ili bunjevačkih Hrvata koji jedva uspijevaju iznjedriti svoju intelektualnu elitu a naglasak se stavlja na ruralni karakter toga stanovništva, na antropološki i folkloristički te povremeno gospodarski opis. Ne smijemo smetnuti s uma ni činjenicu da marginalan i minimalistički opis Šokaca u enciklopediji *Magyar nagylexikon* može biti i znak tragičnoga nestajanja šokačkih Hrvata u Mađarskoj.

¹¹ „A sokácok épp úgy, mint a bunyevácok, jól kifejtett, sokszor öles termetű emberek, s a nők között feltűnő szépségek akadnak, bár a különös viselet épen nem fokozza kellemeiket. Ők is korán, ha lehet, még a katonasor előtt szeretnek házasodni, gyermekeik nevelésére azonban kevés gondot fordítanak. A mint fölcseperedik a gyermek, 3-4 birkával vagy sertéssel útnak eresztik az erdőre s az aztán nem igen lát iskolát; ezért a férfiak közt kevesen, de a nők majdnem mind tudnak írni-olvasni.” (AZ OSZTRÁK-MAGYAR)

¹² A Dunántúl (AZ OSZTRÁK-MAGYAR)

¹³ A Mecsek és környéke (AZ OSZTRÁK-MAGYAR)

¹⁴ „Népessége, mely 50 év alatt megháromszorozódott, ma már 36.000, ebből a nagy többség római katolikus magyar, kevesebb számú német és sokác, pécsi nyelven bosnyák, kik közül számosnak a neve török eredetre mutat.” (AZ OSZTRÁK-MAGYAR)

¹⁵ Vidi: ŠAROŠAC 1977 i ŠAROŠAC 1991

U radu je djelomično analizirano enciklopedijsko djelo *Austro-Ugarska Monarhija u riječi i slici*. Kao što je već rečeno na mađarskom je jeziku objavljeno nekoliko sličnih izdanja. Takva je na primjer i serija *Magyarország vármegyéi és városai* (Ugarske županije i gradovi) (NOROVSZKY) koja je objavljena u 25 tomova i donosi opis svih ugarskih povijesnih županija i gradova te zacijelo sadrži niz zanimljivih podataka i o Šokcima.

Literatura

- AZ OSZTRÁK-MAGYAR (1886–1901) Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képen. Budapest: Magyar Királyi Államnyomda, 1886–1901.
- BÁRÁNY L. (2005) Általános kislexikon. Budapest: Magyar Nagylexikon Kiadó, 2005.
- BRITANNICA (1994–2001) Britannica Hungarica világciklopédia. Budapest: Magyar Világ Kiadó Kft., 1994–2001.
- MARKÓ L. (1994) Officina egyetemes lexikon. Budapest: Officina Nova, 1994.
- MAGYAR NAGYL (1993–2004) Magyar nagylexikon. Budapest: Akadémiai Kiadó, Magyar Nagylexikon Kiadó Rt., 1993–2004.
- PALLAS (1893–1897) Pallas nagy lexikona. Budapest: Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt., 1893–1897.
- NOROVSZKY S. (1896–1914) Norovszky S. Magyarország vármegyéi és városai. Országos Monografia Társaság, Budapest 1896–1914.
- ŠAROŠAC D. (1977) Južni Slaveni u Mađarskoj // Etnografija Južnih Slavena u Mađarskoj 2. Budimpešta: Poduzeće za izdavanje udžbenika, 1977.
- ŠAROŠAC D. (1991) Bosanski Hrvati u okolici Pečuha. Budapest: Tankönyvkiadó, 1991.
- ŠONJE J. (2000) Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Kreleža i Školska knjiga, 2000.
- UJEVIĆ M. (ur.) (1942) Hrvatska enciklopedija. sv. IV. Zagreb: Hrvatski izdavački bibliografski zavoda, 1942.
- UJ IDŐK (1942) Új idők lexikona. Budapest: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt., 1936–1942.
- ÚJ MAGYAR (1961–1972) Új magyar lexikon. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1961–1972.
- HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA (2021) <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=17879> (pristupljeno 15. srpnja 2021.)
- LEKSIKON MD (2015) Leksikon Marina Držića. 2015. <https://leksikon.muzej-marindržic.eu/imagologija/?highlight=imagologija> (pristupljeno 15. srpnja 2021.)

About the inclusions of the „Šokac” ethnic group in Hungarian encyclopaedic texts. This work does not intend to answer who the „Šokac” ethnic group are, but rather to introduce the ways in which Hungarian encyclopaedic texts represent the „Šokac” people and outline what is emphasised in certain entries or texts that refer to them. The work scrutinises some of the most significant encyclopaedic volumes issued in the period between the years of the late-nineteenth century and the first decade of the

twenty-first century. Such volumes are most often intended for the widest possible audience of readers, and therefore mirror the ideological background of their authors, editors, publishers and possibly the reigning authority of their time. In other words, these volumes serve as the reflection of the era they were created in. At the same time, they compile various aspects of scientific and scholarly research and its results, pertaining to the specific historical era of when they were issued.

Keywords: Šokac, encyclopaedic volume, lexicon, dictionary, entry